

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2016

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2016

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2016

Inledning

Denna övervakningsanvisning är avsedd att komplettera Eviras anvisning "Allmänt om övervakningen av tvärvillkor och bedömningen av försummelser år " (Anvisning 15703/08 "allmän anvisning"). I denna anvisning behandlas bedömningen av försummelser år 2016 i fråga om de tvärvillkorskrav som gäller produktion av livsmedel av vegetabiliskt ursprung och säkerheten för dessa livsmedel.

Anvisningen är avsedd för de behöriga myndigheter som utför övervakning av tvärvillkor i fråga om de kravpunkter som nämns här. Anvisningen används också i samband med utvidgade övervakningar. Övervakningen av tvärvillkor ersätter inte den lagstadgade övervakningen av hygien på primärproduktionsställen.

Övervakningen av hygienkrav för animalieproduktion behandlas i anvisning Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – animalieproduktionsgårdar 2016.

Myndighetens verksamhet bör grunda sig på lagstadgad behörighet, och lagen ska iakttas i myndighetsverksamheten. Myndigheternas anvisningar är till sin karaktär inte juridiskt bindande för andra myndigheter eller aktörer. I sista hand avgörs frågor som gäller lagstiftningens tillämpning av domstol.

Den här anvisningen innehåller både direkta citat ur lagstiftningen och tolkningar av lagstiftningens tillämpning. Citaten ur lagstiftningen är angivna med liten font. De tolkningar som ingår i anvisningen är Eviras syn på hur lagstiftningen bör tillämpas. I anvisningen används förkortningen SMR (=statutory management requirements) för föreskrivna verksamhetskrav.

Vad övervakas

Genom statsrådets förordning 7/2015 bestäms om tvärvillkorens föreskrivna verksamhetskrav och om övervakningen av dem. Genom förordningen har de föreskrivna verksamhetskraven i bilaga II till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1306/2013 kompletterats. Vid en gårdskontroll av tvärvillkoren som gäller produktion av livsmedel av vegetabiliskt ursprung övervakas att hygienkraven i anslutning till produktion av vegetabiliska livsmedel har följts.

Enheten för livsmedelshygien / Sektionen för lokalhygien

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Vem övervakas

Övervakningen av livsmedelshygien på växtproduktionsgårdar utförs på gårdar som ingår i tvärvillkorsurvalet och som odlar växter (t.ex. rotfrukter, växthusgrönsaker, bär, frukter, spannmål, oljeväxter) för användning som livsmedel eller för framställning av livsmedel.

Om det är oklart huruvida det på gården odlas växter till livsmedel eller foder ska saken utredas med hjälp av eventuella odlingsanteckningar eller försäljningskvitton eller genom att fråga jordbrukaren. Om jordbrukaren vid tidpunkten för kontrollen ännu inte vet om växterna ska användas som livsmedel eller som foder, övervakas växterna både som livsmedel och som foder.

Produktion av vegetabiliska livsmedel i jordbrukssyfte omfattas av övervakningen. Eventuell småskalig produktion av livsmedel för privat hemmabruk, som utförs på gården vid sidan om jordbruksproduktionen, dvs. så kallad husbehovsodling, omfattas inte av övervakningen.

Evira väljer ut växtproduktionsgårdarna till övervakningen bland gårdarna i Landsbygdsverket Mavis åkerövervakning. Dessutom gör Evira ett eget urval bland de djurgårdar där man utför foderövervakning samt övervakning av hygienen för vegetabiliska livsmedel, om det på gården odlas växter till livsmedel i jordbrukssyfte.

Honungsproduktion är primärproduktion av animaliska livsmedel. Honungsproduktionen kontrolleras inte vid tvärvillkorsövervakningen av vegetabiliska livsmedel.

Aktörer som ansvarar för övervakningen

Närings-, trafik- och miljöcentralernas (NTM) inspektörer utför på basis av tvärvillkorsurvalen övervakning av växtproduktionsgårdar som ansökt om jordbruksstöd. NTM-centralens inspektör besöker de gårdar som tagits ut till urvalet, kontrollerar det som krävs och fyller i observationsprotokollet för tvärvillkor. Evira styr övervakningen och Eviras enhet för livsmedelshygien ansvarar för innehållet i denna anvisning.

Observationsprotokoll och anvisningar för tvärvillkor

Observationerna från övervakning av tvärvillkor som gäller foder och vegetabiliska livsmedel förs in i samma observationsprotokoll. Övervakningen av observationsprotokollets kravpunkter 1.1 - 1.2 beträffande foder beskrivs i anvisningen *Övervakning av användningen av animaliskt protein i foder och fodersäkerhet vid primärproduktion av foder – inbegriper övervakning av tvärvillkor* och övervakningen av kravpunkterna 2.1 - 2.5 i anvisningen *Övervakning av tvärvillkor som gäller foderhygien*. Också bedömningen av kravpunkterna 2.10 och 2.11 i denna anvisning beskrivs i anvisningen *Övervakning av tvärvillkor som gäller foderhygien*.

Enheten för livsmedelshygien / Sektionen för lokalhygien

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Observationsprotokollet *Foder och livsmedel av vegetabiliskt ursprung* samt bedömningsblanketten kan skrivas ut från stödtillämpningen. Denna övervakningsanvisning, anvisningarna för foderövervakning i samband med tvärvillkoren, observationsprotokollet, Eviras anvisning *Allmänt om övervakningen av tvärvillkor och bedömningen av försummelser 2016* samt blanketterna för bedömning av försummelser finns att få på Eviranet.

Tvärvillkorskrav för livsmedelshygien på växtproduktionsgårdar

Kravgrupp 2. Iakttagande av författningar om foder- och livsmedelshygien (allmänna livsmedelsförordningen (EG) nr 178/2002)

Iakttagande av författningar om livsmedelshygien (allmänna livsmedelsförordningen (EG) nr 178/200)

- 2.6** **¹Primärproduktionsstället där livsmedlen producerades har gjort en anmälan till kommunens livsmedelstillsynsmyndighet**
- 2.7** **Journal förs för att säkerställa att livsmedel av vegetabiliskt ursprung är spårbara**
- 2.8** **Resultaten av undersökningar som är viktiga för människans hälsa i anknytning till produktion av livsmedel av vegetabiliskt ursprung journalförs**
- 2.9** **Primärproducenten har vid behov dragit tillbaka produkter från marknaden och meddelat livsmedelstillsynsmyndigheten ifall regelstridiga produkter av vegetabiliskt ursprung har satts i omlopp på grund av primärproducentens agerande**
- 2.10** **Bok har förts över användningen av växtskyddsmedel vid odling av växter till livsmedel**
- 2.11** **Användningen av biocider som tryggar säkerheten hos livsmedel av vegetabiliskt ursprung journalförs**
- 2.12** **Biocider används på rätt sätt vid produktion och lagringen av livsmedel av vegetabiliskt ursprung**
- 2.13** **Avfall och farliga ämnen lagras och hanteras på ett sådant vis att livsmedel av vegetabiliskt ursprung inte kontamineras**

¹Siffrorna motsvarar numren på de berörda kravpunkterna i övervakningsprotokollet

Enheten för livsmedelshygien / Sektionen för lokalhygien

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Författningspunkter som ska övervakas vid tvärvillkorsövervakning på växtproduktionsgårdar och motsvarande krav som ska kontrolleras

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet

- artikel 14: 2.6 - 2.10 och 2.11 - 2.12 och 2.13
- artikel 17: 2.8, 2.10, 2.11, 2.12 och 2.13
- artikel 18: 2.6 och 2.7
- artikel 19: 2.9

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien, artikel 4.1 samt i avsnitt II i del A i bilaga I

- punkt 5 led f: 2.13
- punkt 5 led h: 2.12 (och användning av växtskyddsmedel SMR 10)
- punkt 6: 2.8, 2.12 och 2.13
- punkt 9 led a: 2.10 och 2.11
- punkt 9 led c: 2.8

Statsrådets förordning 7/2015 om föreskrivna verksamhetskrav enligt tvärvillkoren samt övervakningen av att verksamhetskraven och kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden följs, bilaga 2 verksamhetskrav 4:

- Livsmedelslag 23/2006 22 §: 2.6
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning 1368/2011 om livsmedelshygien vid primärproduktion av livsmedel
 - 5 § 2 och 3 mom: 2.7, 2.8, 2.10 och 2.11
 - 7 § och ingressen till bilaga 1: 2.8

Bedömning av försummelse

Försummelsens omfattning, allvar, upprepning, varaktighet och uppsåtlighet ska bedömas. För bedömningen av övervakningskraven ges nedan några exempel med vars hjälp inspektören kan bedöma en försummelse och föreslå en påföljdsprocent för försummelsen. Av motiverade skäl kan inspektören avvika från den normala påföljdsprocenten (3 %). Inspektören ska också bedöma om det är frågan om uppsåtlig verksamhet. Bedömningen av försummelse behandlas mer ingående i de allmänna anvisningarna.

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015**2.6 Primärproduktionsstället där livsmedlen producerades har gjort en anmälan till kommunens livsmedelstillsynsmyndighet**

Vid övervakningen av denna kravpunkt kontrolleras att jordbrukaren vid behov har gjort anmälan om primärproduktionsställe för sin verksamhet.

Enligt 22 § i livsmedelslagen ska en jordbrukare underrätta den kommunala livsmedelstillsynsmyndigheten om ett primärproduktionsställe och om den primärproduktion som bedrivs där. Anmälan behöver dock inte göras om den kommunala livsmedelstillsynsmyndigheten får uppgifter om jordbrukaren och om den verksamhet som han eller hon bedriver från en annan myndighet. Den kommunala livsmedelstillsynsmyndigheten ska underrätta jordbrukaren om att myndigheten har fått uppgifterna om honom eller henne.

En jordbrukare som inte har fått information enligt 22 § i livsmedelslagen från kommunens tillsynsmyndighet ska göra en anmälan enligt 22 § i livsmedelslagen om primärproduktionsstället och om den verksamhet som bedrivs där.

Jordbrukaren ska enligt 2 § i statsrådets förordning 420/2011 om livsmedelstillsyn lämna följande uppgifter i sin anmälan om primärproduktionsställe:

- 1) jordbrukarens namn och adress samt övriga behövliga kontaktuppgifter,
- 2) företags- och organisationsnummer, lägenhetssignum eller kundbeteckning, eller om dessa saknas, personbeteckning,
- 3) primärproduktionsställets adress och, vid behov, dess namn,
- 4) uppgifter om verksamhetens art och omfattning.

Anmälan om ny verksamhet ska göras i god tid innan verksamheten inleds. Jordbrukaren ska också anmäla väsentliga ändringar i de ovan nämnda uppgifterna, avbrytande av verksamheten för längre tid än ett år och nedläggning av verksamheten. Anmälan ska göras senast när ändringarna träder i kraft. Anmälningarna kan göras skriftligt eller elektroniskt.

Införandet av primärproduktionsställen i det centraliserade tillsynsdataregistret (KUTI) är ännu inte klart. Med anledning av detta har alla kommunala livsmedelstillsynsmyndigheter nödvändigtvis inget uppdaterat register över verksamheten för primärproduktionsställena för livsmedel. *När en gård ingår i tvärvillkorsurvalet har gården sannolikt fullgjort sin anmälningsplikt. Om gården tas ut till övervakningen via utvidgad övervakning kontrolleras anmälan, men avsaknad av anmälan betraktas tills vidare inte som en försummelse.* I fortsättningen, när kommundatasystemet fås i skick för primärproduktionens del, kontrolleras registreringen av primärproduktionen och anmälan om ändringar i samband med tvärvillkorsövervakningen.

Enheten för livsmedelshygien / Sektionen för lokalhygien

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Bedömning av försummelsen

Att anmälan saknas betraktas tills vidare inte som försummelse. I samband med övervakningen av tvärvillkor ska inspektören ge gården råd om anmälningsplikten och uppmana aktören att vid behov göra anmälan om primärproduktionsställe.

2.7 Journal förs för att säkerställa att livsmedel av vegetabiliskt ursprung är spårbara

Det kontrolleras att jordbrukaren har tillräcklig bokföring och att produkterna åtföljs av tillräckliga uppgifter för säkerställandet av de vegetabiliska livsmedlens spårbarhet. I bokföringen görs en slumpmässig kontroll till exempel av uppgifterna om fem levererade partier under det gångna året. De uppgifter som åtföljer produkterna kan kontrolleras med hjälp av förpackningsmaterial som förvaras på gården eller genom att diskutera innehållet i följedokumentet med jordbrukaren.

Jordbrukaren ska se till att de vegetabiliska livsmedel som han eller hon producerat går att spåra till följande mottagare (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002, artikel 18).

Jordbrukaren ska föra bok över vegetabiliska produkter som levererats från gården för att användas som livsmedel. Syftet med bokföringsskyldigheten är att man ska kunna spåra livsmedlets ursprung om det av någon anledning, till exempel på grund av en säkerhetsrisk som är förknippad med livsmedlet, är nödvändigt att dra bort livsmedlet från försäljning eller från konsumenterna. Jordbrukaren ska spåra spårbarhetsbokföringen minst ett år.

Av bokföringen ska framgå

- köparens namn och adress (denna information behövs inte om köparen är privatperson)
- levererad produkt/produktens namn
- från fall till fall den levererade produktens mängd/volym/partibeteckning
- produktens leveransdatum

För säkerställandet av spårbarheten ska åtminstone följande finnas på förpackningarna för livsmedel som levereras från primärproduktionsstället eller i följedokumentet till produkterna (gäller inte oförpackade produkter som sålts direkt från gården till konsumenten)

- produktens namn
- partibeteckning
- jordbrukarens namn och adress

Vid kontrollen beaktas alla handlingar med vilka produkternas spårbarhet går att påvisa. Som bokföring duger exempelvis beställningsdokument till vilka man vid behov har lagt till leveransdatum, en ekogårds bokföring över produktflödet samt gårdens skattebokföring om de uppgifter som krävs framgår av den.

Enheten för livsmedelshygien / Sektionen för lokalhygien

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Bokföringen kan vara i skriftlig eller elektronisk form, men tillsynsmyndigheten måste kunna granska den på ett enkelt sätt. Bokföringen kan bestå av en eller flera filer och vara en del av det kvalitets- eller annat system som följs på gården.

Bedömning av försummelsen

Vid bedömningen beaktas mängden brister i bokföringen för säkerställande av spårbarheten och i uppgifterna som åtföljer produkterna samt hur bristerna påverkar spårbarheten för vegetabiliska livsmedel.

Några exempel på bedömning av försummelser:

- I jordbrukarens bokföring finns det små brister, men i regel uppfyller bokföringen kraven. Vissa uppgifter saknas i bokföringen. Försummelsen kan anses vara obetydlig och inspektören kan ge ett meddelande enligt systemet för tidig varning för den.

Om det i bokföringen saknas några uppgifter som finns, men som inte hittas vid kontrolltidpunkten, kan jordbrukaren skicka kopior (på elektronisk väg om han eller hon vill) av de uppgifter som saknas till inspektören i efterhand. Tidsfristen för att skicka uppgifterna kan vara till exempel två veckor efter utförd kontroll. Då betraktas det inte som en försummelse.

- Jordbrukarens bokföring är ofullständig. Bokföringen saknar uppgifter om ett flertal leveranser och/eller väsentliga uppgifter saknas om vissa leveranser. Eller uppgifterna som skickas tillsammans med produkterna har brister som försämrar spårbarheten. Inspektören kan ge ett förslag till försummelse som är mindre än normalt (påföljdsprocent 1).
- Jordbrukaren har ingen som helst bokföring över produkterna som levererats från primärproduktionsstället eller produkterna skickas utan förpackningspåskrifter och följedokument (gäller inte oförpackade produkter som sålts direkt från gården till konsumenten). Inspektören kan ge ett förslag till normal försummelse (påföljdsprocent 3).
- Det finns till exempel tecken på att utländska vegetabilier säljs som inhemska med oriktiga förpackningspåskrifter, vilket leder till att det är omöjligt att spåra produkternas ursprung. Inspektören kan ge ett förslag till försummelse som är allvarigare än normalt (påföljdsprocent 5).

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

2.8 Resultaten av undersökningar som är viktiga för människans hälsa i anknytning till production av livsmedel av vegetabiliskt ursprung journalförs

Man kontrollerar att jordbrukaren för journal över resultaten från de vattenprover som krävs. Jordbrukaren ska spara också andra **erhållna** resultat från undersökningar som är betydelsefulla för människornas hälsa och som hör samman med gårdens verksamhet, till exempel resultaten från prover som undersökts i samband med programmet för övervakning av rester av växtskyddsmedel.

Under kontrollen granskas intyget över den analys av gårdens egen vattenkälla som gjordes före ibruktagandet samt det nyaste uppföljningsanalysresultatet. Eventuella undersökningsresultat från prover som analyserats i samband med programmet för övervakning av rester av växtskyddsmedel begärs av jordbrukaren för påseende.

Enligt bilaga 1 till primärproduktionsförordningen 1368/2011 ska det vatten som används för direkt bevattning av sådana växtdelar som är avsedda som livsmedel och som äts som sådana analyseras. Växter som äts som sådana är till exempel bär, sallat, örter och stjälkar av sommarlök. Vatten som används för bevattning av rotsaker, spridningsbevattning av bärväxtlighet under blomningen eller underbevattningsvatten direkt i marken behöver inte analyseras enligt lagstiftningen. Inte heller då får vattnet äventyra livsmedlets säkerhet.

Enligt primärproduktionsförordningen ska också vatten som används för rengöring och direkt nedkylning av växtdelar avsedda som livsmedel analyseras. Till exempel vatten som används för rengöring av sommarmorötter ska analyseras.

För de ovan nämnda ändamålen får man använda enbart vatten som har analyserats innan vattenkällan/brunnen togs i bruk. Efter ibruktagandet ska vattenkvaliteten i vattenkällan/brunnen regelbundet undersökas på nytt, dock med minst tre års mellanrum. Intyget över undersökningen vid ibruktagandet av vattnet ska sparas permanent och intyget över de uppföljningsundersökningar som utförs med tre års mellanrum i minst fem år. Vid kontrollen granskas bara den nyaste uppföljningsundersökningen som utförts inom de senaste tre åren.

Enligt primärproduktionsförordningen (1368/2011) ska vatten som används för ovan nämnda ändamål analyseras för åtminstone *Escherichia coli* och intestinala enterokocker och dess färg och lukt bedömas. När naturliga ytvatten används för direkt bevattning av växtdelar som äts som sådana ska även förekomsten av cyanobakterier bedömas. Om det finns skäl att misstänka att det i vattnet finns andra faktorer som kan äventyra växternas livsmedelshygieniska kvalitet, ska jordbrukaren se till att vattnet undersöks även i fråga om dessa faktorer.

Undersökningskraven är desamma för såväl bevattningsvatten som vatten avsett för rengöring och nedkylning, men kvalitetskraven är striktare för vatten avsett för rengöring och nedkylning.

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Bevattningsvatten får inte innehålla *E. coli* -bakterier i mängder som överstiger 300 cfu/100 ml, intestinala enterokocker i mängder som överstiger 200 cfu/100 ml, avvikande färg eller lukt eller massförekomst av cyanobakterier.

Kraven på vatten som används för rengöring och nedkylning motsvarar kvalitetskraven på små enheters hushållsvatten (SHMf 401/2001), och därför används följande gränsvärden:

- *E. coli*: 0 cfu/100 ml
- intestinala enterokocker: 0 cfu/100 ml
- ingen avvikande färg eller lukt

Vattenanalyserna är lagstaddade egenkontrollundersökningar och de ska utföras vid ett laboratorium enligt 39 § 2 mom. i livsmedelslagen eller åtminstone i ett godkänt egenkontrolllaboratorium. Man kan också låta utföra undersökningarna i ett laboratorium som är godkänt för undersökning av myndighetsprover eller i ett nationellt referenslaboratorium. Vid behov kan inspektören ge jordbrukaren råd att fråga kommunens livsmedelstillsyn om vilka krav som ställs på laboratoriet och vilka laboratorier som lämpar sig för undersökningen.

Inga analyser krävs om det vatten som används kommer från en kontrollerad anläggning som levererar hushållsvatten, till exempel ett kommunalt vattenverk eller vattenandelslag. Jordbrukaren ska visa att han eller hon har anslutit sig till vattenandelslagets eller vattenverkets nät, exempelvis med ett avtal om vattenanskaffning eller en faktura över vattenförbrukningen som är utställd på jordbrukaren. Jordbrukaren ska försäkra sig om att de nödvändiga analyserna ingår i officiella undersökningar eller i vattenleverantörens egenkontrollundersökningar i ett dylikt fall.

Lagstiftningen kräver heller inga analyser av vattnet om gården bara säljer direkt till konsumenten och/eller levererar produkter bara till lokal detaljförsäljning högst i en mängd som motsvarar den föreskrivna försäljningsmängden. För bladgrönsaker får försäljningsmängden uppgå till högst 5000 kg/år och den mängd som levererats till lokal detaljförsäljning högst 5000 kg/år. För andra vegetabiliska primärprodukter och svampar får försäljningsmängden vara högst 10 000 kg/år och den mängd som levererats till lokal detaljförsäljning högst 10 000 kg/år (Statsrådets förordning om vissa verksamheter som är förenade med låg risk för livsmedelssäkerheten (1258/2011)). Som lokal detaljförsäljning betraktas försäljning i hemlandet. Om de nämnda försäljningsmängderna överskrids eller om produkter levereras också till partiförsäljning eller till vidareförädling måste jordbrukaren låta göra analyser av vattnet.

Jordbrukaren ska spara också bland annat undersökningsresultaten från prover som undersökts i samband med programmet för övervakning av växtskyddsmedel, om sådana har skickats till jordbrukaren. Resultaten ska sparas minst tre år.

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Bedömning av försummelsen

Bedömningen påverkas av brister i undersökningarna av bruksvattnet och i analysintervallerna för undersökningar av bruksvattnet. Bedömningen påverkas också av kvaliteten på bruksvattnet samt de åtgärder som jordbrukaren eventuellt vidtagit för förbättrandet av vattenkvaliteten.

Exempel på bedömning av försummelser:

- Det har gått betydligt mer än tre år sedan den föregående analysen av vattnet. Inspektören kan ge ett förslag till försummelse som är mindre än normalt (påföljdsprocent 1).

Om ett prov som tagits inom tre år från det föregående provet har förts till ett laboratorium, men inget intyg över utförda analyser ännu finns att tillgå ELLER om vattenanalysintyget eller ett annat dokument finns, men inte hittas vid kontrolltidpunkten, kan jordbrukaren skicka kopior (på elektronisk väg om han eller hon vill) av det dokument som saknas till inspektören i efterhand. Tidsfristen för att skicka dokumentet kan vara till exempel två veckor efter utförd kontroll. Då betraktas det inte som en försummelse.

- Bruksvattnet har inte undersökts alls. Inspektören kan ge ett förslag till normal försummelse (påföljdsprocent 3).
- Jordbrukaren har fått veta att bruksvattnet inte uppfyller kvalitetskraven, men har inte vidtagit åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten. Eller jordbrukaren har i samband med en tidigare utförd officiell kontroll getts en åtgärdsuppläsning att låta analysera vattnet med de intervall som lagstiftningen förutsätter, men jordbrukaren har inte vidtagit några korrigerande åtgärder. Inspektören kan ge ett förslag till försummelse som är allvarigare än normalt (påföljdsprocent 5).
 - Vid bedömningen av om åtgärder har vidtagits för att förbättra vattenkvaliteten kan man kontrollera om jordbrukaren har agerat på det sätt som hälsoskyddsmyndigheten har sagt.

2.9 Primärproducenten har vid behov dragit tillbaka produkter från marknaden och meddelat livsmedelstillsynsmyndigheten ifall regelstridiga produkter av vegetabiliskt ursprung har satts i omlopp på grund av primärproducentens agerande

Vid övervakningen av denna kravpunkt beaktas de åtgärder som jordbrukaren vidtar när han eller hon upptäcker eller misstänker att vegetabiliska livsmedel strider mot bestämmelserna. Jordbrukarens åtgärder bedöms för det föregående årets del.

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Vid kontrollen intervjuas jordbrukaren om eventuella olyckor som påverkar livsmedelssäkerheten som har inträffat på gården och om matförgiftningar med eventuell koppling till gårdens produkter. Dessutom beaktas eventuella regelstridiga resultat i de analysresultat som kontrollerats i samband med kravpunkt 2.8. Om ovan beskrivna olyckor eller matförgiftningar har förekommit och/eller analysresultaten har varit regelstridiga, intervjuas jordbrukaren om eventuella återtag av produkter från marknaden och anmälan till myndigheten eller vidareförädlaren.

Syftet med kravet är att skydda konsumenterna mot livsmedel som antingen utgör en hälsorisk eller är otjänliga som livsmedel. Ett livsmedel är skadligt för hälsan om det till exempel har varit illa mikrobiologiskt, kontaminerats med farliga kemikalier eller om det upptäcks innehålla en fysikalisk fara såsom metall eller glas. När det gäller livsmedel som släppts ut på marknaden måste jordbrukaren underrätta tillsynsmyndigheten om risken, bedöma hur allvarlig risk för konsumentens hälsa det gäller och i enlighet med detta fatta beslut om nödvändiga åtgärder tillsammans med tillsynsmyndigheten.

Om jordbrukaren upptäcker eller misstänker att ett livsmedel som han producerat inte uppfyller kraven på livsmedelssäkerhet, ska han omedelbart inleda förfaranden för att förhindra att de aktuella livsmedlen kommer ut på marknaden, till exempel begära att produkterna skickas tillbaka från detaljaffärens mellanlager. Om livsmedlen redan finns på marknaden (i detaljhandeln) måste jordbrukaren omedelbart inleda förfaranden för att återta dem från marknaden. Jordbrukaren ska också underrätta livsmedelstillsynsmyndigheten om saken. Dock, om primärprodukten har levererats som råvara för vidareförädling, räcker det att anmälan går till den berörda aktören. Till exempel, om jordbrukaren märker att det har skett ett misstag vid doseringen av bekämpningsmedel eller gödselmedel på produktionsenheten, måste han omedelbart underrätta den vidareförädlare av livsmedel som tar emot gårdens produkter om saken, och denne informerar vid behov livsmedelstillsynsmyndigheten om saken.

Vid tvärvillkorsövervakningen ska man också beakta de fall där primärprodukter som ett primärproduktionsställe levererat som livsmedel har konstaterats vara orsak till matförgiftningsepidemier. Att matförgiftningar kopplas samman med gårdens produkter är i sig ingen försummelse. Om den bakomliggande orsaken till matförgiftningar dock har sitt ursprung på primärproduktionsstället, betraktas det som försummelse att de korrigerande åtgärder som jordbrukaren vidtagit är otillräckliga eller saknas helt.

Anvisning om återtagande av livsmedel från marknaden:

<http://www.evira.fi/portal/se/livsmedel/tillverkning+och+forsaljning/aterkallelser/>

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Bedömning av försummelsen

Vid bedömningen beaktas om jordbrukaren vid behov har gjort anmälan om livsmedel som strider mot bestämmelserna och vilka åtgärder jordbrukaren eventuellt har vidtagit för att återta livsmedel som strider mot bestämmelserna från marknaden. Om det upptäcks brister i anmälan eller återttagandet från marknaden beaktas också hur allvarlig livsmedlens lagstridighet har varit.

Några exempel på bedömning av försummelser:

- Jordbrukaren har upptäckt att en primärprodukt som han producerat inte har uppfyllt kraven, men har inte vidtagit några åtgärder. Till exempel om en jordbrukare misstänker att han har använt växtskyddsmedel på fel sätt, men inte har slutat sälja livsmedlet och inte heller underrättat livsmedelstillsynsmyndigheten om saken. Eller alternativt har livsmedlen för vilka jordbrukaren misstänker att växtskyddsmedel har använts på fel sätt levererats till vidareförädling, och jordbrukaren har inte underrättat vidareförädlaren om saken. Inspektören kan ge ett förslag till normal försummelse (påföljdsprocent 3).
- Undersökningsresultaten (se kravpunkt 2.8) ger vid handen att livsmedel som jordbrukaren har producerat har stridit mot bestämmelserna, men jordbrukaren har inte vidtagit åtgärder eller underrättat livsmedelstillsynsmyndigheten om saken. Till exempel visar ett prov av bevattningsvattnet för sallat att vattnet är kontaminerat, men jordbrukaren fortsätter leverera sallat som bevattnats med kontaminerat vatten till försäljning och har inte underrättat livsmedelstillsynsmyndigheten om saken. Eller av ett skäl som har sitt ursprung på gården har gårdens produkter konstaterats vara orsak till matförgiftningsepidemier, men jordbrukaren har inte vidtagit några åtgärder. Inspektören kan ge förslag till försummelse som är allvarligare än normalt (påföljdsprocent 5).

2.10 Bok har förts över användningen av växtskyddsmedel vid odling av växter till livsmedel

Vid primärproduktion och därtill hörande verksamheter ska jordbrukaren föra journal i enlighet med avsnitt III i del A i bilaga I till förordningen om livsmedelshygien, bland annat över användningen av växtskyddsmedel.

Övervakningen av denna kravpunkt är förenlig med tvärvillkorsövervakningen av foderhygien som gäller motsvarande krav. När det gäller växtproduktion kan man inte alltid veta på förhand om produktionen kommer att användas som livsmedel eller foder, och för bägge måste samma anteckningar om användningen av växtskyddsmedel göras.

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Journalen kan vara i skriftlig eller elektronisk form. Journalen kan bestå av en eller flera filer och vara en del av det kvalitets- eller annat system som följs på växtproduktionsgården.

Närmare anvisningar om kontrollen av denna kravpunkt ingår i anvisningen *Tvärvillkorsövervakning av foderhygien*.

Bedömning av försummelsen

Försummelsen bedöms i enlighet med anvisningen *Övervakning av tvärvillkor som gäller foderhygien* i punkten *Exempel på bedömning av försummelser som konstaterats vid foderövervakning i samband med tvärvillkoren* (Kravpunkt 2.3 Det förs journal över användningen av växtskyddsmedel på växter som odlas till foder). En eventuell påföljd ges för kravpunkt 2.10.

2.11 Användningen av biocider som tryggar säkerheten hos livsmedel av vegetabiliskt ursprung journalförs

Man kontrollerar jordbrukarens journal över användningen av biocider under det gångna året samt vid behov också journalerna för det/de föregående året/åren.

Vid primärproduktion och därtill hörande verksamheter ska jordbrukaren föra journal i enlighet med avsnitt III i del A i bilaga I, bland annat över användningen av biocider. Som journalföring räcker till exempel kvitton över inköp av biocider eller rapporter som ett företag som utför skadedjursbekämpning har gjort upp över bekämpningsbesök. Jordbrukaren ska spara journalen över användning av biocider för livsmedelssäkerheten tre år från användningstidpunkten.

Med biocider avses i detta sammanhang till exempel gifter för bekämpning av gnagare och insekter som används i utrymmen för hantering och lagring av livsmedel samt desinfektionsmedel som eventuellt används för rengöring av kärl och redskap för transport och förvaring av livsmedel. Utrymmena för hantering och lagring av livsmedel kan vara samma utrymmen där man hanterar och lagrar foder. Journalföringen över användning av biocider för säkerställandet av fodersäkerheten kontrolleras i samband med tvärvillkorsövervakningen av foder.

Journalen kan vara i skriftlig eller elektronisk form. Journalen kan bestå av en eller flera filer och vara en del av det kvalitets- eller annat system som följs på växtproduktionsgården.

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

Bedömning av försummelsen

Bedömningen av försummelsen är identisk med punkten *Exempel på bedömning av försummelser som konstaterats vid foderövervakning i samband med tvärvillkoren* (Kravpunkt 2.4 Bok har förts över användningen av biocider som tryggar fodersäkerheten), i anvisningen *Övervakning av tvärvillkor som gäller foderhygien*, men i detta sammanhang beaktar man vid bedömningen bara den journal som förs över biocider som används i utrymmen för hantering och lagring av livsmedel samt över biocider som används för rengöring av kärl och redskap för transport och förvaring av livsmedel, och en eventuell påföljd påförs för kravpunkt 2.11.

2.12 **Biocider används på rätt sätt vid produktion och lagringen av livsmedel av vegetabiliskt ursprung**

Man kontrollerar att de bindande förpackningspåskrifterna för en biocid har följts på gården. Biocider ska användas och förvaras enligt bruksanvisningen.

Under kontrollen kan inspektören intervjua aktören om användningen av biocider och bland annat se efter om beteslådorna har placerats ut på rätt sätt. De ska vara placerade tillräckligt långt från livsmedel och på sådana ställen att det inte kommer insekticider på de arbetsbord där livsmedel behandlas eller i förpackningsmaterialen.

Eviras och Tukes anvisning: Jyrsijätorjunta ja jyrsijämyrkköjen käyttö rehu- ja elintarviketuotannossa

http://www.evira.fi/files/attachments/se/djur/foder/anvisningar/jyrsijatorjuntaohje_2015_sv.pdf

Anvisningar om rätt användning av biocider finns på Tukes webbplats

<http://www.tukes.fi/sv/>

<http://www.tukes.fi/sv/Tjanstomraden/Kemikalierbiocidervaxtskyddsmedel/Biocider/Begransningar-i-anvandningen-av-biocider/Rodenticider/>

Bedömning av försummelsen

Vid bedömningen beaktas försummelser som rör användning och förvaring av biocider. Också försummelsens inverkan på livsmedelssäkerheten bedöms.

Exempel på bedömningen av försummelser:

- Det finns en obetydlig brist i förvaringen av biocider, men den orsakar ingen fara för livsmedelssäkerheten. Jordbrukaren ska korrigerar bristen. Om bristen kan betraktas som obetydlig kan man ge ett meddelande enligt systemet för tidig varning för den. Tidsfristen för att börja förvara biociderna enligt förpackningspåskrifterna kan vara till exempel en vecka.

Övervakning av tvärvillkor som gäller produktion av livsmedel – Växtproduktionsgårdar 2015

- Användningen av biocider motsvarar inte helt förpackningspåskrifterna. Försummelsen orsakar troligen ändå ingen fara för livsmedelssäkerheten. Inspektören kan ge ett förslag till försummelse som är mindre än normalt (påföljdsprocent 1).
- Biocider används felaktigt på gården, men preparatet kommer inte åt att sprida sig till livsmedlet. Inspektören kan ge ett förslag till normal försummelse (påföljdsprocent 3).
- Jordbrukaren har använt biocider på fel ställe, med oriktig dosering eller annars handlat i strid med förpackningspåskrifterna och detta kan äventyra livsmedelssäkerheten, eller vid en tidigare utförd officiell kontroll har jordbrukaren getts en anmärkning för användningen av biocider, men situationen har inte rättats till. Inspektören kan ge ett förslag till försummelse som är allvarigare än normalt (påföljdsprocent 5).

2.13 Avfall och farliga ämnen lagras och hanteras på ett sådant vis att livsmedel av vegetabiliskt ursprung inte kontamineras

Här kontrolleras att avfall och farliga ämnen har lagrats och hanterats korrekt.

Enligt den allmänna livsmedelsförordningen 852/2004 ska en växtproduktionsgård lagra och hantera avfall och farliga ämnen så att kontaminering av livsmedel förhindras. Avfall och farliga ämnen får finnas bara på sådana lagrings- och hanteringsplatser som är avsedda för dem. Avfall och farliga ämnen får inte lagras i utrymmen för lagring och hantering av livsmedel eller i närheten av odlingar. Ämnen som betraktas som farliga ska förvaras på ovan nämnda ställen bara i mängder som behövs för omedelbart bruk.

Som farliga ämnen klassas till exempel växtskyddsmedel, gödselmedel och gödselprodukt, biocider och farliga kemikalier. Till exempel på åkrarna får det inte finnas skrotavfall såsom batterier eller bränsletankar som kan orsaka läckage på marken.

Bedömning av försummelsen

Bedömningen påverkas av mängden brister som gäller förvaring och hantering av avfall och farliga ämnen samt bristernas inverkan på livsmedelssäkerheten.

Några exempel på bedömning av försummelser:

- Utrymmena för förvaring av avfall är smutsiga så att det kan locka skadedjur till platsen. Eller i utrymmena för hantering av livsmedel eller på åkrarna finns det mindre mängder onödiga saker som kan klassas som skrot eller annat avfall. De innehåller ändå inte farliga ämnen eller farligt avfall. Om försummelsen kan anses vara obetydlig,

kan inspektören ge ett meddelande enligt systemet för tidig varning. Tidsfristen för att sätta utrymmena för hanteringen av avfallet och avfallskärnen i skick kan vara till exempel två veckor från utförd kontroll.

- På åkrarna eller i utrymmena för lagring och hantering av livsmedel förvaras en stor mängd onödiga saker som kan klassas som skrot eller annat avfall. Eller skräp har samlats på dessa platser. Det oriktigt förvarade avfallet, skrotet eller skräpet innehåller ändå inga farliga ämnen eller farligt avfall. Inspektören kan ge ett förslag till försummelse som är mindre än normalt (påföljdsprocent 1).
- Farliga ämnen eller farligt avfall lagras eller hanteras i utrymmen för hantering och förvaring av livsmedel och verksamheten kan äventyra livsmedels säkerheten. Inspektören kan ge ett förslag till normal försummelse (påföljdsprocent 3).
- Farliga ämnen eller farligt avfall lagras eller hanteras vårdslöst i utrymmen för hantering och förvaring av livsmedel och verksamheten äventyrar livsmedelssäkerheten. Eller vid en tidigare utförd officiell övervakning har det getts en anmärkning för lagring och hantering av avfall och farliga ämnen, men situationen har inte rättats till. Inspektören kan ge ett förslag till försummelse som är allvarligare än normalt (påföljdsprocent 5).

